

Рецензія на дисертаційне дослідження
Марчук Сніжани Вікторівни
на тему
**«Вплив перфекціонізму на розвиток емоційного інтелекту
в осіб юнацького віку»,**
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 053 «Психологія»

Актуальність дослідження та її зв'язок з науково-дослідними темами.

Проблема взаємозалежності перфекціонізму та емоційного інтелекту проявляється в здатності осіб юнацького віку сприймати, усвідомлювати, використовувати та раціонально управляти своїми емоціями та почуттями в контексті здійснення особистістю ефективної навчальної діяльності, побудови гармонійних міжособистісних відносин, підтримки психоемоційного та соматичного здоров'я. Проте окремих досліджень взаємозв'язку між рівнем розвитку емоційного інтелекту та специфікою впливу перфекціонізму особистості не знайдено, в тому числі й в осіб юнацького віку, у яких цей взаємовплив набуває особливого значення. Виявлення даної закономірності дозволяє віднайти шляхи запобігання або зниженню варіативності впливу перфекціонізму в юнацькому віці, завдяки розвитку емоційного інтелекту.

Напрямок дисертаційного дослідження пов'язаний із темою науково-дослідної роботи кафедри психології та соціальної роботи Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Соціально-психологічні особливості самоздійснення особистості в умовах трансформаційних змін» (0120U100295).

Темі дисертації затверджено на засіданні Вченої ради Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Витяг з протоколу №3 від 22.10.2020 р.) і узгоджено рішенням бюро Міжвідомчої ради з

координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (Витяг з рішення бюро №2 від 20.04.2021 р.)

Дисертаційна робота Марчук С. В. відповідає напрямку обраної теми. Науковий апарат дослідження в цілому відображає сутність означеної проблеми. Дисертантка реалізує дослідницькі завдання на основі аналізу літературних джерел та нормативної документації згідно проблеми дослідження, наукові уявлення про перфекціонізм як нарцисичну патологію особистості й компенсаторне прагнення особистості до переваги та досконалості, що дає змогу цілісно розробити методичні рекомендації щодо конструктивізації перфекціонізму в осіб юнацького віку методом позитивної психотерапії, здійснити аналіз наукових джерел щодо узагальнення та систематизації наукових підходів за темою й визначення її теоретико-методологічних та концептуальних засад в організації здорового способу життя.

Наукова праця ґрунтується на достатній кількості спостережень, використовує адекватну методологічну базу, а комплекс психодіагностичних методик, застосованих при виконанні дослідження, відповідає меті й завданням. Методи статистико-математичної обробки забезпечують достовірність одержаних результатів і висновків дисертації. Надійність і вірогідність результатів забезпечувалися використанням методів, адекватних меті й завданням дослідження; репрезентативністю вибірки; аналізом отриманих результатів; використанням методів математичної статистики.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Дисертаційна робота містить нові, раніше не захищені наукові положення, а обґрунтовані результати в сукупності розв'язують актуальну наукову проблему.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше: *розроблено теоретичну модель* дослідження впливу перфекціонізму на емоційний інтелект осіб юнацького віку, що у своєму змісті інтегрує позитивний підхід, його принципи, метод позитивної психотерапії, властивості особистості,

форми вираження перфекціонізму, субкомпоненти емоційного інтелекту як визначену структуру взаємопов'язаних елементів; *виявлено варіативність впливу юнацького перфекціонізму на емоційний інтелект залежно від позитивності-негативності досліджуваних ознак перфекціонізму; виявлено зумовленість* множинного взаємозв'язку між перфекціонізмом та складовими емоційного інтелекту від форм прояву перфекціонізму таких, як: гіперперфекціонізм; деструктивний перфекціонізм; конструктивний перфекціонізм; гіпоперфекціонізм; *визначені діяльнісно-комунікативний та когнітивно-афективний фактори* впливу перфекціонізму на емоційний інтелект; *виокремлено у змісті позитивного аспекту* такі ознаки перфекціонізму, як: високі особистісні стандарти діяльності й стосунків; прагнення до порядку; *визначено у змісті негативного аспекту* такі ознаки перфекціонізму, як: занижений або нереалістично завищений характер стандартів діяльності й стосунків; низький рівень прагнення до порядку; полярне мислення; переживання невідповідності власним високим стандартам.

За своєю структурою та обсягом дисертація відповідає вимогам МОН України та є науково обґрунтованою й логічно зумовленою. Дисертація викладена на 253 сторінках основного тексту, і складається зі вступу, огляду літератури, трьох розділів власних досліджень, аналізу і узагальнення результатів, висновків, практичних рекомендацій і списку використаних джерел інформації. Список літератури містить 157 найменувань, із яких – 89 іноземними мовами. Дисертація ілюстрована 22 таблицями та 7 рисунками.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Заслуговує на схвалення розроблена теоретична модель дослідження впливу перфекціонізму на емоційний інтелект осіб юнацького віку, яка за своїм змістом обумовлена принципами позитивного підходу, методом позитивної психотерапії, властивостями особистості, формами вираження перфекціонізму, субкомпонентами емоційного інтелекту як визначеної структури взаємопов'язаних елементів.

Для опрацювання отриманих в ході експериментів даних та встановлення кількісних залежностей між досліджуваними явищами застосовувався коефіцієнт рангової кореляції Спірмена (для проведення кореляційних зв'язків отриманих показників дослідження психологічних чинників розвитку корпоративної культури), U-критерій Манна-Уїтні (для оцінки відмінностей між двома незалежними вибірками за рівнем будь-якої ознаки), t-критерій Вілкоксона (для оцінки різниці між двома умовами з використанням даних експерименту з повторними вимірами), ранговий критерій Крускала-Уоліса (визначення динаміки оцінки сили корпоративної культури у майбутніх фахівців, які навчаються на різних курсах). Статистична обробка даних і графічна презентація результатів здійснювалася за допомогою пакета статистичних програм SPSS (версія 10.0).

У дисертації представлено програму формувального впливу конструктивізації перфекціонізму на емоційний інтелект осіб юнацького віку, розроблену та апробовану з урахуванням виявлених у констатувальному експерименті методами факторного, регресійного та кластерного аналізів таких ознак конструктивного перфекціонізму, як: оптимістичні моделі наслідування, високі особистісні стандарти діяльності й стосунків; прагнення до порядку, а також таких ознак неконструктивного перфекціонізму, як: негативні моделі наслідування, занижений або нереалістично завищений характер стандартів діяльності й стосунків; низький рівень прагнення до порядку; полярне мислення; переживання невідповідності власним високим стандартам.

Варто підкреслити цінність рецензованої праці з огляду на проведений формувальний етап експерименту, результати якого дають підстави для підтвердження ефективності щодо конструктивізації перфекціонізму осіб юнацького віку методом позитивної психотерапії. Про це свідчать конструктивні показники динаміки за результатами дослідження щодо позитивних змін актуальних здібностей, поведінкових реакцій, моделей

наслідування, рівнів та форм вираженості перфекціонізму, структури та рівнів розвитку емоційного інтелекту в досліджуваних осіб експериментальної вибірки.

Загальна оцінка дисертації позитивна, однак, необхідно усунути окремі недоліки, а саме:

1. У тексті дисертаційного дослідження представлено опис результатів зрізу контрольної та експериментальної груп. В додатках дослідження представлено результати контрольної групи у табличній формі. Робота значно виграла б якби текст опису результатів контрольної групи був представлений ще й в табличній формі в основному тексті.

2. У розділі 1 *«Теоретичний аналіз проблеми впливу перфекціонізму на емоційний інтелект осіб юнацького віку»* варто об'єднати підрозділи 1.1 *«Проблема перфекціонізму в контексті сучасних психологічних досліджень»* та 1.3 *«Теоретичний аналіз зарубіжних та вітчизняних психологічних досліджень впливу перфекціонізму, гібристичної мотивації на емоційний інтелект»*, в кожному з яких представлено аналіз літературних джерел за темою дослідження, що саме й переобтяжує наукову роботу вже доволі відомою інформацією.

3. В підрозділі 1.2 *«Поняття, особливості, психологічна структура та психологічні механізми емоційного інтелекту в психологічній науці»* потрібно замінити назву на більш відповідну до мети й завдань дослідження, а саме: *«Психологічна структура та механізми забезпечення емоційного інтелекту в осіб юнацького віку»*.

4. У розділі 2 *«Емпіричне дослідження впливу перфекціонізму на емоційний інтелект у осіб юнацького віку»* варто було б об'єднати підрозділи 2.2 *«Рівні та форми вираженості перфекціонізму досліджуваних осіб юнацького віку»* та 2.3 *«Особливості структури та рівні розвитку емоційного інтелекту досліджуваних осіб юнацького віку»* у підрозділ 2.2 із назвою *«Результати*

дослідження особливостей вираженості перфекціонізму в залежності від рівнів розвитку емоційного інтелекту в осіб юнацького віку».

Також необхідно усунути окремі стилістичні помилки, наявні в тексті дисертації.

Висловлені зауваження і побажання не применшують цінність авторського дисертаційного дослідження Марчук С. В., в цілому воно справляє позитивне враження та заслуговує на позитивну оцінку. Дисертація є завершеною науковою працею, структура та зміст якої повністю відображають перебіг наукового дослідження. В тексті дослідницької роботи не виявлено некоректних посилань на джерела та ознак плагіату. Текст повністю розкриває зміст та основні результати дослідження дисертанта. Результати дослідження можна рекомендувати для впровадження в практику щодо професійної підготовки майбутніх психологів, у діяльність практичних психологів освітніх закладів та соціально-психологічних центрів, а також вони можуть бути корисними кожній людині, яка прагне покращити свій власний добробут і оточення людей навколо себе.

Повнота викладу матеріалу дисертації у наукових публікаціях. Основні положення дисертаційної роботи викладено у 14 наукових працях. Із них: 6 статей у наукових фахових виданнях, включених до переліку, затвердженого МОН України, з яких 3 – одноосібні статті; 1 стаття у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз; 8 статей в інших наукових виданнях та матеріалах конференцій.

Виходячи з вищевикладеного, можна стверджувати, що дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 053 «Психологія» Марчук Сніжани Вікторівни на тему «Вплив перфекціонізму на розвиток емоційного інтелекту в осіб юнацького віку» є завершеним науковим дослідженням, яке містить нове вирішення актуальної наукової та практичної проблеми удосконалення системи здібностей молодшої людини до обробки

науковим дослідженням, яке містить нове вирішення актуальної наукової та практичної проблеми удосконалення системи здібностей молодшої людини до обробки емоцій як інформації, що передбачає функціональну єдність емоційних та інтелектуальних процесів щодо сприйняття, розпізнавання і розуміння власних емоцій та оточення, на підставі аналізу впливу конструктивізації перфекціонізму на емоційний інтелект осіб юнацького віку, що має суттєве наукове й практичне значення та може бути представлена до захисту.

РЕЦЕНЗЕНТ

доктор психологічних наук, професор,
професор кафедри психології
та соціальної роботи
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

I. М. Візнюк

Зразок підпису	<i>Візнюк І. М.</i>
Засвідчую	<i>Візнюк І. М.</i>
Начальник відділу кадрів	<i>Візнюк І. М.</i>
" 06 "	12 20 23 р.

